

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูในเขตพื้นที่รับผิดชอบของธนาคารออมสิน สาขาลำพูน จังหวัดลำพูน ในครั้งนี้ ได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดดังที่จะได้นำเสนอในบทนี้ ดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู

โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู เป็นโครงการความร่วมมือสามฝ่าย ระหว่างกลุ่มข้าราชการ กระทรวงศึกษาธิการ และธนาคารออมสิน เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชีวิตครูให้ดีขึ้นอย่างบูรณาการ เบ็ดเสร็จ และสถาวร โดยอาศัยกระบวนการทางจิตใจ สังคม การจัดการ และการเงิน คือ ทั้งสามฝ่ายเป็นพันธมิตรในแนวราบอย่างทัดเทียมกัน ร่วมกันแก้ไขปัญหา และพัฒนาชีวิตครูให้มีความสุข สามารถมีชีวิตทั้งด้านส่วนตัวและการทำงานดีขึ้น อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยข้าราชการครูต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง อดทน รู้จักประหยัด อดออม และสร้างวินัยทางการเงินให้แก่ตนเอง มีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งมีกระบวนการจัดการต่าง ๆ ในกลุ่มอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ธนาคารออมสินจะให้การสนับสนุนทางการเงินเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นเท่านั้น

ทั้ง 3 ฝ่ายได้ประกาศเจตนารมณ์ร่วมกัน ดังนี้

1. ข้าราชการครู

1.1 พึ่งพาตนเอง โดยมีแนวทาง วิธีการ มาตรการ หรือโครงการที่ชัดเจน อันจะนำไปสู่การพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น โดยครบถ้วนสมบูรณ์อย่างแท้จริง และยั่งยืน โดยแต่ละคนต้องมีปณิธานของตัวเองว่าจะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอย่างไรเพื่อลดรายจ่าย โดยอาจจะมีการเพิ่มรายได้ด้วยหรือไม่ก็ได้ และจะประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้อย่างไร 1.2 รวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกัน ดูแลกำกับกันอย่างต่อเนื่อง โดยสมาชิกในกลุ่มย่อยจะกำกับกัน กลุ่มใหญ่ จะมีระบบการจัดการและดูแลสมาชิกในกลุ่มทั้งหมด และกลุ่มใหญ่ต่าง ๆ จะเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเพื่อร่วมมือและประสานแนวทางซึ่งกันและกัน 1.3 มีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาพฤติกรรม วิถีชีวิต รายได้ รายจ่าย และวิชาชีพ เพื่อยกวิทยฐานะ โดยมีแผนงานที่ชัดเจน และจะมีงบประมาณสนับสนุนหรือไม่ก็ได้ 1.4 มีการติดตาม กำกับ ดูแลซึ่งกันและกัน และแก้ไขปัญหา ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง หลังจากมีการปรับโครงสร้างนี้แล้ว โดยมีเป้าหมายให้สมาชิกทุกคนชำระ

หนี้ได้ตามสัญญาครบ 100 เปอร์เซ็นต์ 1.5 จัดให้มีเงินกองทุนสำรองภายในกลุ่มจากเงินออมของสมาชิกในแต่ละเดือนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อใช้ในสถานการณ์จำเป็น ฉุกเฉิน ป้องกันปัญหา

2. กระทรวงศึกษาธิการ

2.1 กลั่นกรอง และคัดเลือกข้าราชการครูที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข ที่กำหนดเพื่อเข้าร่วมโครงการ 2.2 ดำเนินการให้มีการหักเงินเดือนหรือเงินได้อื่นจากทางราชการที่ข้าราชการครูได้รับเพื่อชำระหนี้ ให้ธนาคารออมสินอย่างต่อเนื่อง 2.3 ส่งเสริม สนับสนุน และจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อยกวิทยฐานะ โดยอาจจะมีการพัฒนาอาชีพให้กับข้าราชการครูหรือครอบครัวซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเสริมรายได้ที่เหมาะสมอีกทางหนึ่ง ทั้งสนับสนุนได้รู้จักประหยัดคอดออม และมีวินัยทางการเงิน 2.4 ติดตาม กำกับ ดูแลข้าราชการครู และประเมินผลการดำเนินงานโครงการนี้ร่วมกับธนาคารออมสินอย่างต่อเนื่อง 2.5 ดำเนินการลงโทษในเชิงบริหารแก่ข้าราชการครูซึ่งได้รับความช่วยเหลือตามโครงการแล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข 2.6 ประสานนโยบายกับรัฐบาล เพื่อจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการนี้ โดยกำหนดบทบาทและหน้าที่อย่างชัดเจนพร้อมทั้งเสนอของบประมาณให้เพียงพอ

3. ธนาคารออมสิน

3.1 กลั่นกรองพิจารณาสินเชื่ออย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงวิสัยทัศน์ร่วมกัน อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาหนี้สิน และพัฒนาชีวิตของข้าราชการครูให้ได้ผลอย่างแท้จริง 3.2 ประสานงานกับกลุ่มผู้แทนข้าราชการครู และกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ 3.3 ประสานนโยบายกับกระทรวงการคลัง ในฐานะหน่วยงานที่กำกับดูแลธนาคารออมสิน เพื่อให้การสนับสนุนโครงการนี้ 3.4 ติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเครื่องชี้วัดผลการดำเนินงานอย่างชัดเจนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน 3.5 เสริมสร้างขวัญและกำลังใจของกลุ่มข้าราชการครูที่เข้าร่วมโครงการ กรณีผู้กู้ทุกคนในกลุ่มใหญ่สามารถชำระหนี้ได้ครบถ้วนตามกำหนดเวลา ธนาคารจะให้ทุนสนับสนุนแก่กลุ่มมีมูลค่าเท่ากับอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อปี

วัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพครู ด้วยการพัฒนาดตนเองและกลุ่ม เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตครูให้ดีขึ้น โดยความร่วมมือจากธนาคารออมสินในการให้สินเชื่ออย่างสร้างสรรค์

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล

การเริ่มขึ้นของโครงการนั้น มักเริ่มต้นจากปัญหา (Problems) หรือความต้องการ (Needs) หรือหลายปัจจัยรวมกัน ดังนั้นเมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้ว ปัญหาหรือความต้องการนั้น ควรจะหมดไป หรือเบาบางลงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้กำหนดไว้ (ดิเรก ศรีสุโข 2529 : 83) ผู้ปฏิบัติงานโครงการมักต้องการผลการประเมินของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจในอนาคต ว่าควรดำเนินโครงการต่อไปหรือไม่ ควรจะขยายโครงการหรือควรมีการปรับปรุงโครงการอย่างไร ผู้ประเมินผลโครงการจะเป็นผู้กำหนดสิ่งที่จะได้รับการประเมิน ซึ่งย่อมแตกต่างกันไปตามลักษณะของโครงการ โดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 ส่วนได้ดังนี้ (ดิเรก ศรีสุโข 2529 : 88)

1. ประเมินผลตามเป้าหมายของโครงการ (Project purposes) เป็นการประเมินเปรียบเทียบระหว่างสภาพการณ์ก่อนจะเริ่มโครงการกับสภาพการณ์หลังเสร็จสิ้นโครงการ หรือเป็นการเปรียบเทียบแต่ละช่วงเวลา เช่น โครงการมีระยะเวลา 10 ปี สภาพการณ์ในปีที่ 3 กับปีที่ 6 แตกต่างกันอย่างใด

2. ประเมินผลการดำเนินงานตามขั้นตอน (Process) ที่ระบุไว้ในแผนการประเมินผลเป็นตอน ๆ

วิธีการประเมินผลแบ่งออกเป็น 2 วิธี หลัก ๆ คือ (ธานี พิทักษ์ผล 2548:335)

1. การประเมินผลโดยวิธีวิจัย (Evaluative Research) เป็นการใช้กระบวนการวิจัยในการประเมินผล เริ่มตั้งแต่การตั้งสมมุติฐาน ในการวิจัย กำหนดวิธีวิจัย เลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อจัดเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล วิธีการสำรวจ วิธีออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ การประมวลผลข้อมูล การทดสอบข้อมูล รวมทั้งวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินโครงการเปรียบเทียบกับเป้าหมายของโครงการนั้นและนำเสนอข้อมูล เพื่อรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

2. การประเมินผลด้วยวิธีวิเคราะห์ (Analytical Evaluation) เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร โดยใช้วิธีการทางสถิติ เป็นการประเมินผลทั้งระบบ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (Input หรือ Resources) กระบวนการ (Impact หรือ Side Effect) หรืออาจเป็นการวิเคราะห์และประเมินผลเพียงบางส่วนของระบบก็ได้

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าสถิติของสองกลุ่ม

ในการวิจัยที่มีการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ที่สุ่มมาจากประชากร 2 กลุ่ม ค่าสถิติที่คำนวณจากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มนั้น จะนำมาเปรียบเทียบกันแล้วสรุปวางนัยทั่วไป (Generalize) ย่อมไม่สมเหตุสมผล จำเป็นต้องทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่าง (Test significance of differences) ซึ่งเป็นการอ้างอิงความแตกต่างของคุณลักษณะของประชากร (Parameter) (บุญชม ศรีสะอาด, 2541:211) ในการทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสองกลุ่ม ต้องพิจารณาก่อนว่า ค่าเฉลี่ยสองค่า นั้นจะมีความสัมพันธ์กันหรือเป็นอิสระแก่กัน ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กัน (Dependent samples) เช่นเป็นการวัดค่าจากกลุ่มเดิม 2 ครั้ง สามารถทดสอบนัยสำคัญได้โดยการคำนวณหาค่า t จากสูตร

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{N(\Sigma D^2) - (\Sigma D)^2}{N-1}}}$$

- D แทนผลต่างระหว่างหนึ่งสินหรือรายได้ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ
 ΣD แทนผลรวมของค่า D ทุกตัว
 ΣD^2 แทนผลรวมของค่า D^2 ทุกตัว
 N แทนตัวอย่างประชากร

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจ

ขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปของพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ความกระตือรือร้น ความหวัง ความกล้า ความเชื่อมั่นและในทางตรงกันข้าม คนที่ปราศจากขวัญและแสดงออกในรูปของความเฉื่อยชา ความเฉยเมย ความหวาดระแวง ขาดความเชื่อมั่น ขวัญจึงเป็นความรู้สึกของบุคคล ที่มีต่อสภาพแวดล้อม คนที่มีขวัญดีจึงสังเกตได้จากความกระตือรือร้นในการทำงาน เต็มใจที่จะทำตามกฎข้อบังคับของหน่วยงาน พยายามปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายและอื่น ๆ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีผลดีต่อบริษัท ขวัญไม่ดีพบจากความท้อแท้ เบื่อหน่าย ขาดความเต็มใจที่จะทำงาน ขาดงาน ไม่อยากรับผิดชอบงาน บุคคลที่มีขวัญดีจะมีพฤติกรรมต่อไปนี้ มีความกระตือรือร้นที่จะร่วมทำงาน เพื่อให้จุดมุ่งหมายขององค์กรบรรลุผล มีความผูกพันผู้ต่อองค์กร มีความพึงพอใจต่องานและสิ่งที่ได้รับจากการทำงาน อยู่ในระเบียบวินัยและเต็มใจที่จะทำตามกฎข้อบังคับต่าง ๆ แม้อังการจะมีปัญหาอย่างไร ก็จะใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ที่จะแก้ไขปัญหา นั้น ๆ ให้ลุล่วงไป มีแรงจูงใจและความสนใจในงานอย่างมาก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มี

ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การวัดเกี่ยวกับขวัญสามารถทำได้โดยการวัดแบบปรนัย (Objective Measurement) โดยการใช้แบบสอบถามซึ่งวัดเกี่ยวกับเจตคติ เป็นแบบวัดในเชิงปริมาณ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ 2548:134)

2.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต (Quality of Life) หรือชีวิตที่มีคุณภาพ หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของบุคคลที่มีสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ความคิด และจิตใจ มีปัจจัยพื้นฐานเพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยแบ่งความสำคัญออกเป็น 2 ระดับ คือ (มาลี สบายยิ่ง, 2548 : ออนไลน์) ระดับตนเองหรือครอบครัว เป็นคุณภาพชีวิตที่เกิดจากการมีร่างกายแข็งแรง มีจิตใจเป็นสุข ไม่มีความวิตกกังวล ซึ่งจะส่งผลให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดี ครอบครัวอบอุ่น และระดับสังคมหรือระดับชาติ เมื่อคุณภาพชีวิตระดับครอบครัวมีคุณภาพแล้ว ย่อมส่งผลให้สังคมมีคุณภาพ ทั้งนี้นโยบายของรัฐต้องเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรด้วย เช่น สภาพแวดล้อม การศึกษา

คุณภาพชีวิตที่ดี หมายถึง องค์ประกอบหลายประการ ดังต่อไปนี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548 : ออนไลน์) 1. รายได้สูงขึ้น (Higher Income) 2. การศึกษาดีขึ้น (Better Education) 3. มาตรฐานความปลอดภัย สุขภาพ และโภชนาการสูงขึ้น (Higher Standard of Safety, Health and Nutrition) 4. ความยากจนลดลง (Less Poverty) 5. สภาพแวดล้อมที่สะอาด (Clean Environment) 6. ความเสมอภาคของโอกาสมีมากขึ้น (More Equality of Opportunity) 7. เสรีภาพส่วนบุคคลมีมากขึ้น (Greater Individual Freedom) 8. วัฒนธรรมแห่งชีวิตมีหลากหลาย (Richer Cultural Life)

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วันชัย พุทธาภิบาล (2547) ได้ทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการพักชำระหนี้เกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบของ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาท่าช้าง จังหวัดเพชรบุรี โดยการเปรียบเทียบภาระหนี้สิน, รายได้ก่อนเข้าร่วม โครงการพักชำระหนี้เกษตรกร และหลังเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้เกษตรกร พบว่า ภาระหนี้สินของเกษตรกรกับ ธ.ก.ส. โดยเฉลี่ยเปลี่ยนแปลงโดยไม่มี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ภาระหนี้สินนอก ธ.ก.ส. โดยเฉลี่ยเปลี่ยนแปลงลดลงอย่างมีนัยสำคัญ และรายได้ของเกษตรกรเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อประเมินด้านกระบวนการและผลลัพธ์ของโครงการ พบว่า เกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูอาชีพ หรืออบรมเพื่อลดค่าใช้จ่าย เนื้อหาที่อบรมตรงตามความต้องการ และ

สามารถนำความรู้นั้นไปพัฒนาอาชีพได้ ด้านผลลัพธ์ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีภาระหนี้สินกับ ธ.ก.ส. ลดลงจาก 73,848.9 บาท เป็น 71,978.05 บาท หนี้สินนอก ธ.ก.ส. ลดลงจาก 21,716.67 บาท เป็น 13,180 บาท และมีรายได้เพิ่มขึ้นจาก 71,661.67 บาท เป็น 83,467 บาท ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า โครงการพักชำระหนี้เกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบของ ธ.ก.ส. สาขาท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เป็นโครงการที่ประสบผลสัมฤทธิ์ตามที่ตั้งเป้าหมายของการลดหนี้สินนอก ธ.ก.ส. และการเพิ่มรายได้ของโครงการ

รุ่ง แก้วแดง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้เปิดเผยต่อหนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับวันที่ 4 เมษายน 2548 หลังหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาหนี้สินครูว่า รัฐบาลจะสามารถแก้ปัญหาหนี้สินครูในระยะเวลา 4 ปีได้แน่นอน ปัญหาหนี้สินครูยังมีอยู่มาก ส่งผลให้ครูขาดขวัญและกำลังใจในการสอน กระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มแก้ปัญหาหนี้สินครูมาตั้งแต่ พ.ศ.2540 เริ่มตั้งแต่โครงการกองทุนหมุนเวียน จนถึงโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู ซึ่งได้ร่วมมือกับธนาคารออมสิน จากการโครงการเหล่านี้พบว่า สมาชิกสามารถปลดหนี้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ก็ยังมีบางกลุ่มที่กู้เงินจากธนาคารออมสินเพื่อปรับโครงสร้างหนี้แล้ว แต่กลับไปสร้างหนี้ใหม่เพิ่ม ซึ่งต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาคต่อไป

เมรีนา ปลื้มปัญญา (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการสินเชื่อและภาระหนี้สินของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าข้าราชการครูเกินกว่าครึ่งระบุว่ามียาจ่ายมากกว่ารายได้และรายได้ส่วนใหญ่มาจากเงินเดือน การกู้ยืมและภาระหนี้สินร้อยละ 88.89 ใช้บริการกู้เงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ร้อยละ 58.27 มีความต้องการกู้เงินเพิ่มอีกประมาณ 300,000 – 500,000 บาทเหตุผลของการกู้ยืมและการขอกู้ใหม่คือต้องการนำเงินไปใช้หนี้ที่อื่นมากที่สุด รองลงมาคือสำหรับใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และการใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร และเปรียบเทียบผลการวิจัยกับทฤษฎีวัฏจักรชีวิตพบว่าไม่สอดคล้องกันกล่าวคือครูมีการออมน้อยมาก ตัวเลขการเป็นหนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุ ระดับตำแหน่ง และระดับรายได้ โดยพบว่าครูอายุระหว่าง 50-54 ปี มีตำแหน่งอยู่ในระดับ 7 มียาได้ต่อครอบครัวมากกว่า 500,000.- บาทต่อไป จะเป็นหนี้มากที่สุด

โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู (ธนาคารออมสิน 2548,ออนไลน์) คือโครงการที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของพันธมิตรสามฝ่าย ได้แก่กลุ่มข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ และธนาคารออมสิน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตครูให้ดีขึ้นอย่างบูรณาการ เบ็ดเสร็จ และสถาวร ทั้งชีวิตส่วนตัวและการทำงาน โดยอาศัยกระบวนการทางจิตใจ สังคม การจัดการ และการเงิน โดยข้าราชการครูต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง อดทน รู้จักประหยัดอดออม และสร้างวินัยทางการเงินให้แก่

ตนเอง มีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งมีกระบวนการจัดการต่าง ๆ ในกลุ่มอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ ธนาคารออมสินจะให้การสนับสนุนทางการเงินเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น

หลักการดำเนินโครงการ ดังนี้ 1. ข้าราชการครูรวมกันจัดตั้งกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาและพึ่งพาตนเองช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมมือกันจัดการเรื่องต่าง ๆ ของกลุ่ม เพื่อพัฒนาชีวิตของสมาชิกในกลุ่มให้ดีขึ้น ปรับปรุงพฤติกรรมให้มีความเป็นอยู่แบบพอเพียง โดยลดรายจ่าย และหรือเพิ่มรายได้รวมทั้งดูแลสุขภาพของอนามัยให้ดี 2. การร่วมมือกันสามฝ่ายระหว่างข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการและธนาคารออมสิน เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการอย่างต่อเนื่อง และนำไปปฏิบัติได้อย่างชัดเจน โดยแต่ละฝ่ายต้องประสานงานกัน รับรู้ร่วมกันและติดตามดูแลผลงานการดำเนินงาน ภายใต้กรอบที่ประกาศเจตนารมณ์ ร่วมกันสามฝ่าย 3. มีการให้สินเชื่ออย่างสร้างสรรค์ โดยมีหลักเกณฑ์เงื่อนไขและอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม เพื่อเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินของครู และเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่กลุ่มข้าราชการครู หากผู้กู้ทุกคนในกลุ่มสามารถชำระหนี้สินได้ 100 เปอร์เซ็นต์ ธนาคารจะให้ทุนสนับสนุนตามหลักเกณฑ์ของธนาคาร เพื่อให้กลุ่มนำไปจัดการตามสมควร เช่น นำเข้ากองทุนสำรอง หรือเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาสมาชิก เป็นต้น 4. มีการควบคุมทางสังคม และกำกับด้วยผลงาน โดยพิจารณาจากการแก้ปัญหาได้จริง และมีการชำระคืนเงินกู้ได้อย่างสม่ำเสมอ หากการชำระหนี้ของผู้กู้ในโครงการไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ธนาคารจะดำเนินการ ร่วมกันพิจารณากับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา เพื่อป้องกันการลุกลามของปัญหา หรือชลอการขยายโครงการ